

DUO

ONDERWIJSONDERZOEK & ADVIES

Rapportage

Onderzoek Stakingsbereidheid in het PO

DUO Onderwijsonderzoek & Advies

Utrecht, maart 2019

Postbus 681

3500 AR Utrecht

Telefoon: 030 263 10 80

e-mail: info@duo-onderwijsonderzoek.nl

website: www.duo-onderwijsonderzoek.nl

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING.....	2
2	ONDERZOEKSOPZET	3
3	RESULTATEN	5
	BIJLAGE - VERANTWOORDING RESPONS EN HERWEGING	17

1 INLEIDING

De Algemene Onderwijsbond (AOB) heeft een landelijke staking aangekondigd op 15 maart voor leraren in het basisonderwijs, het middelbaar onderwijs én het hoger onderwijs. Met de actie hopen de bonden druk te zetten op de politiek om meer te investeren in het onderwijs en daarmee 'dalende leerlingprestaties en de lerarentekorten' tegen te gaan.

Om inzicht te krijgen in hoe het zit met de stakingsbereidheid van leerkrachten in het basisonderwijs (PO) hebben wij een onderzoek uitgevoerd.

In deze rapportage worden de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek beschreven.

2 ONDERZOEKSOPZET

Het onderzoek naar de stakingsbereidheid in het PO is een kwantitatief onderzoek en is uitgevoerd onder leerkrachten in het basisonderwijs.

Onderzoeksmethode

Het onderzoek is online uitgevoerd in de periode van 21 februari t/m 4 maart 2018.

Het online veldwerk is als volgt verlopen:

- Voor het realiseren van de respons hebben we gebruikgemaakt van ons Online Panel Leerkrachten Basisonderwijs (een representatief panel met leerkrachten die regelmatig voor ons onderwijsrelevante online vragenlijsten invullen). We hebben uit dit panel een a-selecte steekproef getrokken van 800 leerkrachten.
- Deze 800 panelleden hebben een e-mail ontvangen met het verzoek de online vragenlijst in te vullen.

De technische realisatie van het online veldwerk is door DUO Onderwijsonderzoek & Advies in eigen beheer uitgevoerd en gemanaged.

Responsverantwoording

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de behaalde respons.

Onderzoeksgroep	Benaderd	Volledig ingevulde vragenlijsten	Responspercentage
Leerkrachten basisonderwijs	800	594	74%

De respons is representatief naar schoolgrootte, vakantieregio (Noord, Midden en Zuid) en denominatie (openbaar, rooms-katholiek, protestants-christelijk en overig). Zie de bijlage in dit rapport voor een nadere toelichting op de representativiteit van de respons.

Leeswijzer

In deze rapportage hebben we de resultaten zoveel mogelijk in grafieken weergegeven.

Van de antwoorden op de open vragen is waar mogelijk een 'rode draad' opgenomen in de rapportage.

3 RESULTATEN

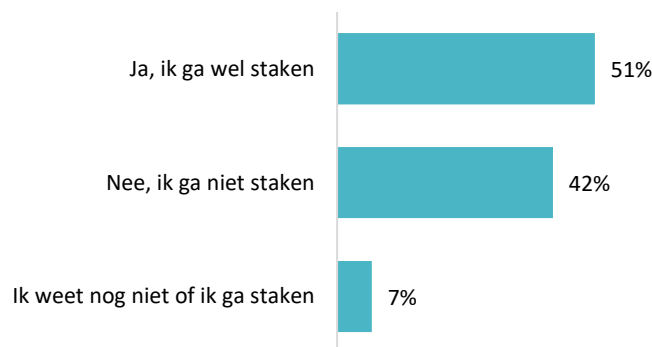
Wel of niet staken

Aan de leerkrachten is gevraagd of zij van plan zijn mee te doen aan de staking van 15 maart en zo ja, welke uitspraak het meest op hen van toepassing is. Van de totale groep leerkrachten (n=594) zegt 19% die dag niet te werken en zij kunnen dus feitelijk die dag niet staken.

Van de leerkrachten voor wie 15 maart wel een werkdag is (n=482) zegt ruim de helft (51%) die dag van plan te zijn te gaan staken en 42% zegt dit niet van plan te zijn. 7% weet het nog niet. Onder de leerkrachten die van plan zijn te gaan staken (n=235) gaan de meeste leerkrachten met een deel van het schoolteam (54%) of met het hele schoolteam (43%) staken. Slechts 3% van de leerkrachten die gaan staken gaat als enige van zijn/haar schoolteam staken.

Bent u van plan mee te doen aan de landelijke onderwijsstaking van 15 maart a.s.?

- Onder leerkrachten voor wie 15 maart een werkdag is (n=482)-

De meerderheid van de leerkrachten voor wie 15 maart geen werkdag is, betuigt steun aan de staking ('als ik wel zou werken zou ik gaan staken').

Motieven om te gaan staken

De leerkrachten die aangeven te gaan staken én de leerkrachten die aangeven dat ze zouden gaan staken als ze zouden werken op 15 maart, hebben de volgende vraag voorgelegd gekregen: 'wat is de reden dat u meedoet/mee zou doen aan deze landelijke staking?'. Het was een open vraag met de mogelijkheid meerdere redenen te noemen. De belangrijkste redenen worden hieronder weergegeven.

1. Een stevige boodschap afgeven aan de politiek en de samenleving (37% van de leerkrachten die gaat staken/zou gaan staken geeft dit als reden).
2. Verlaging van de werkdruk (28%).
3. Een beter salaris voor leraren in het basisonderwijs (27%).
4. Het lerarentekort (23%).
5. Zorg om de kwaliteit van het onderwijs (15%).
6. Verbeteren van het imago van het beroep (11%).
7. Meer investering in het onderwijs (5%).
8. Niet ingevuld/overig (6%).

De meest genoemde reden om te gaan staken is om een stevige boodschap af te geven aan de politiek en de samenleving: staken is een duidelijk signaal om te laten zien dat de problemen nog steeds groot zijn in het onderwijs. Het kan zo niet langer doorgaan, er moet nu doorgepakt worden want de problemen zijn nog niet opgelost. Er is nog niet voldoende veranderd en de maat is vol.

De werkdruk is reden nummer twee om te gaan staken. De werkdruk is (veel) te hoog, het werk is niet te doen in de uren die ervoor staan. Belangrijke factoren die bijdragen aan de werkdruk zijn de grote klassen, het lerarentekort en de administratieve druk.

Een andere belangrijke reden om te gaan staken is voor een beter salaris. Leraren in het basisonderwijs verdienen een beter en eerlijker salaris. De salariskloof tussen PO en VO moet worden opgeheven. Het salaris is te laag in verhouding met de werkdruk en door het huidige salaris is het beroep niet aantrekkelijk voor nieuwe leraren.

De respondenten gaan ook staken vanwege het lerarentekort nu en in de toekomst. Er zijn nu vaak al geen invallers te vinden waardoor groepen worden verdeeld (wat weer werkdruk voor collega's met zich meebrengt) of naar huis gestuurd. Daarnaast zijn er veel zorgen over het groeiende lerarentekort in de toekomst.

Een andere veelgenoemde reden om te gaan staken is zorg om de kwaliteit van het onderwijs. Deze kwaliteit staat al jaren onder druk door het lerarentekort, de werkdruk, de grootte van de klassen en passend onderwijs. Leraren vinden dat ze kinderen niet kunnen bieden wat ze nodig hebben.

Leraren gaan ook staken omdat het imago van het beroep moet verbeteren. Er moet geïnvesteerd worden in het imago van leraren en het onderwijs als werkveld. In de eerste plaats door het bieden van een passend salaris.

Tot slot is een reden om te gaan staken de eis om meer te investeren in onderwijs. Er zijn te vaak (verkapte) bezuinigingen doorgevoerd. Om de kwaliteit van onderwijs te waarborgen en het beroep van leraar aantrekkelijk te maken moet er geïnvesteerd worden in het onderwijs.

Motieven om niet te gaan staken

De leerkrachten die aangeven niet te gaan staken én de leerkrachten die aangeven dat ze niet zouden gaan staken als ze zouden werken op 15 maart, hebben de volgende vraag voorgelegd gekregen: 'wat is de reden dat u niet meedoet/mee zou doen aan deze landelijke staking?'. Het was een open vraag met de mogelijkheid meerdere redenen te noemen. De belangrijkste redenen worden hieronder weergegeven.

1. Staken is niet de oplossing (37% van de leerkrachten die niet gaat staken/zou gaan staken geeft dit als reden).
2. De staking is voorbarig (19%).
3. Leerlingen en ouders worden gedupeerd door een staking (12%)
4. De vakbond steunt de staking niet (11%)
5. Ik ontvang geen loon als ik ga staken (10%)
6. Mijn bestuur/stichting staat niet achter staking (8%)
7. Er is al veel bereikt (8%)
8. Mijn school staakt niet (5%)
9. Overig (10%)

De meest genoemde reden om te niet te gaan staken is omdat respondenten vinden dat staken niet de oplossing is. Staken is niet het juiste middel om tot oplossingen te komen. Een deel vindt staken principieel geen goed middel. Een deel denkt dat de staking geen nut heeft en dat het niets zal oplossen. Tot slot zijn er respondenten die niet achter de doelen van de staking staan, met name de focus op het salaris wordt niet gewaardeerd.

Een andere belangrijke reden om niet te gaan staken is omdat men staken voorbarig vindt. Er zijn nog onderhandelingen gaande, het is beter om af te wachten wat daaruit komt. Het is niet netjes om tijdens onderhandelingen te gaan staken.

Door de staking worden leerlingen en hun ouders gedupeerd. Dit is de derde belangrijke reden om niet te gaan staken. Leerlingen kunnen die dag niet naar school en missen daardoor onderwijstijd. Ouders moeten opvang regelen.

Een deel van de respondenten gaat niet staken omdat hun vakbond de staking niet steunt. In veel gevallen wordt de vakbond CNV in dit kader genoemd.

Voor een klein deel van de leraren is het feit dat ze geen loon ontvangen een reden om niet te gaan staken. Zij werken bij een bestuur dat niet doorbetaalt en/of zijn lid van een vakbond die de staking niet steunt.

Het feit dat het bestuur/de stichting de staking niet steunt wordt door sommigen genoemd als een reden om zelf ook niet te gaan staken. Soms hangt dit samen met het niet betaald krijgen, maar vaak zijn de respondenten het eens met het standpunt van het bestuur/de stichting.

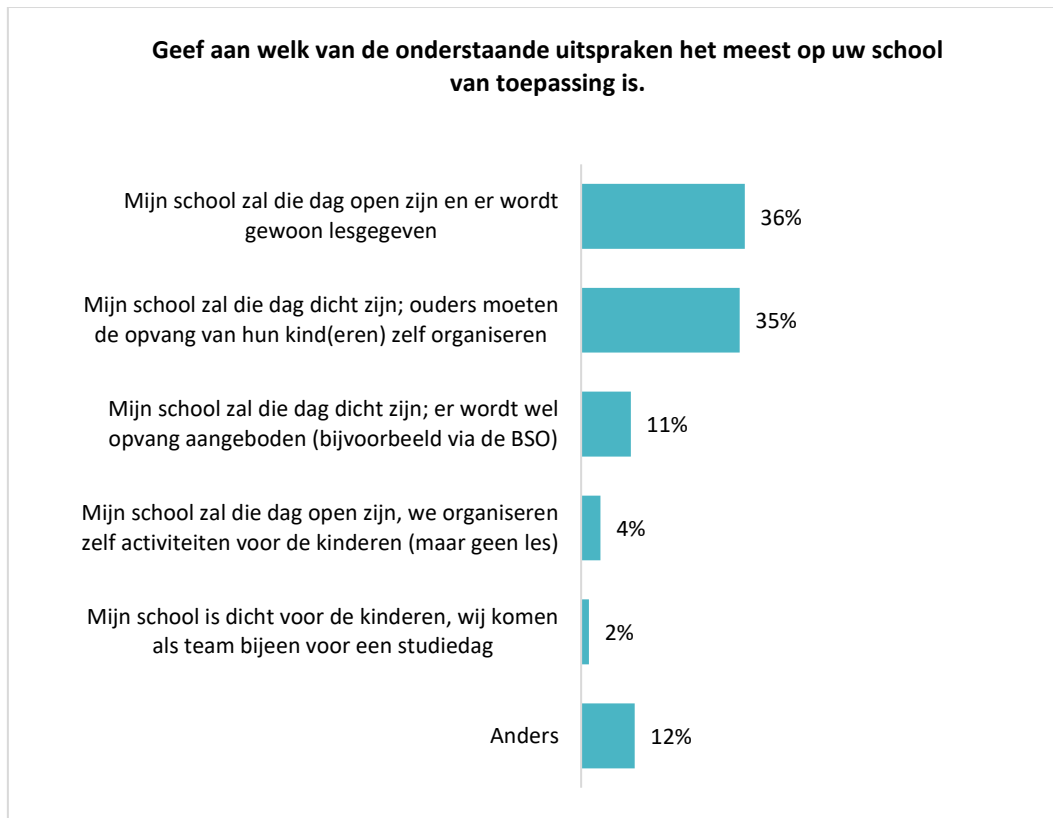
Versillende respondenten vinden dat er al veel bereikt is. Er is een salarisverhoging, er is geld voor werkdrukverlaging, het is goed om tevreden te zijn met wat er bereikt is.

Versillende respondenten gaan niet staken omdat hun school niet meedoet met de staking. Een deel staat achter die beslissing, een deel voelt zich 'verplicht' om zelf ook niet te gaan staken (omdat niet-stakende collega's de klas moeten overnemen).

Overige redenen: de staking valt niet op een werkdag waardoor opvang van eigen kinderen lastig te regelen is. Het is niet goed dat ook het VO meedoet aan de staking (zij hebben al een goed salaris). De staking is te feestelijk, te soft of zelfs een gênante vertoning.

School open of dicht

Bijna de helft van de leerkrachten geeft aan dat hun school dicht zal zijn op 15 maart; bij de meerderheid daarvan zullen ouders de opvang van hun kinderen zelf moeten organiseren. Volgens 40% van de leerkrachten is hun school die dag open en op de meeste van deze scholen zal gewoon lesgegeven worden.

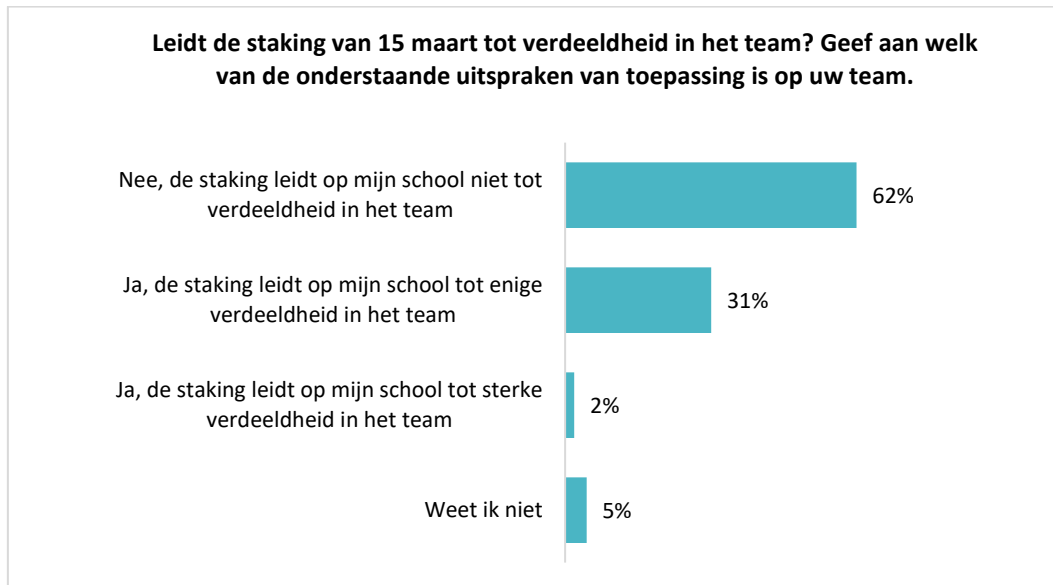

De meest genoemde andere antwoorden zijn:

- Het is nog niet bekend of de school openblijft of dicht gaat.
- Alleen de klassen van de stakende leerkrachten zijn vrij.

Verdeeldheid in het team

Op de vraag of de staking van 15 maart leidt tot verdeeldheid in het team geeft 62% aan dat dit niet het geval is. Volgens 33% van de leerkrachten leidt de staking wel of enige tot sterke verdeeldheid.

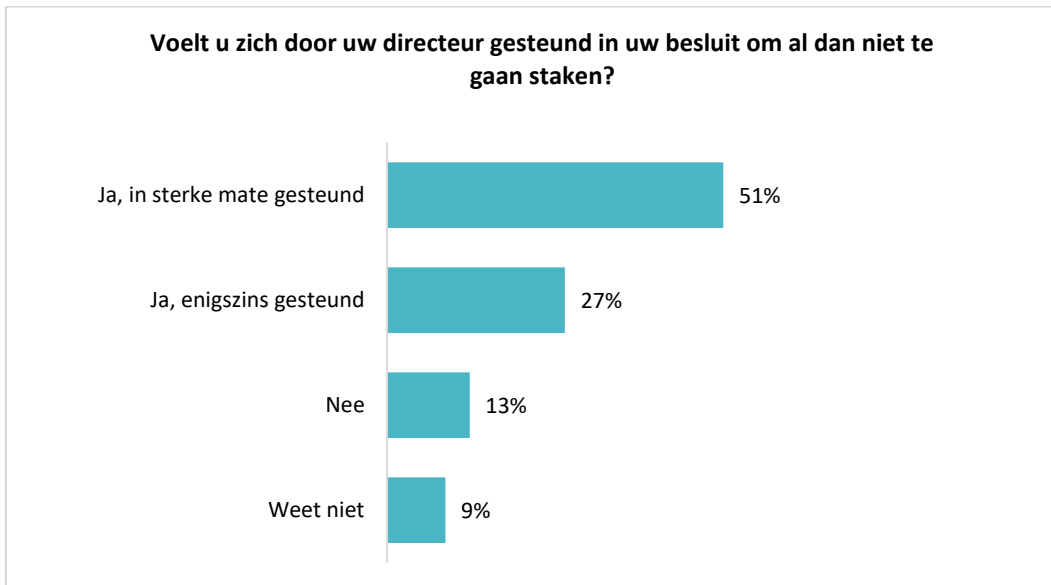

Op de vraag waar deze verdeeldheid in het team dan over gaat zijn de meest genoemde redenen tot verdeeldheid:

- Wel of niet staken.
- De vraag of staken nuttig is en of staken het juiste middel is.
- Of staken de ouders en kinderen niet teveel belast.
- Sommige besturen betalen niet uit en sommige leraren kunnen het geld niet missen.
- Leraren die lid zijn van het CNV gaan niet staken, leraren die lid zijn van de AOb vaak wel.
- Door te gaan staken blijft werk liggen en dit verhoogt de werkdruk, terwijl collega's die niet staken juist tijd hebben om werk in te halen.

Steun van de directie

De grote meerderheid van de leerkrachten (78%) voelt zich (enigszins tot in sterke mate) gesteund door hun directeur in hun besluit om al dan niet te gaan staken. 13% voelt zich hierin niet gesteund.

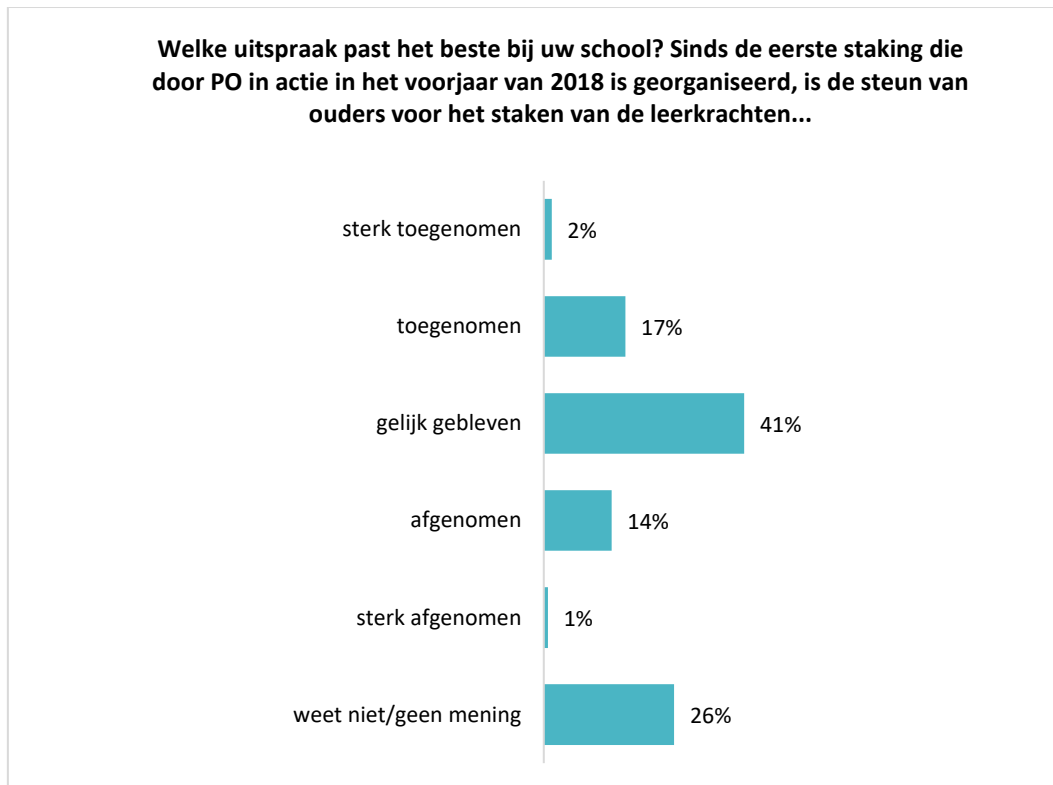

De meest gegeven toelichtingen van leerkrachten die aangaven zich niet door hun directeur gesteund te voelen (n=79), zijn:

- Ik voel me onder druk gezet om niet te gaan staken (bv. doordat de school open blijft).
- Directeur staat niet achter staking / neemt geen eigen standpunt in.
- Bestuur betaalt niet uit (ook al staan zij soms wel achter staking).

Steun van ouders

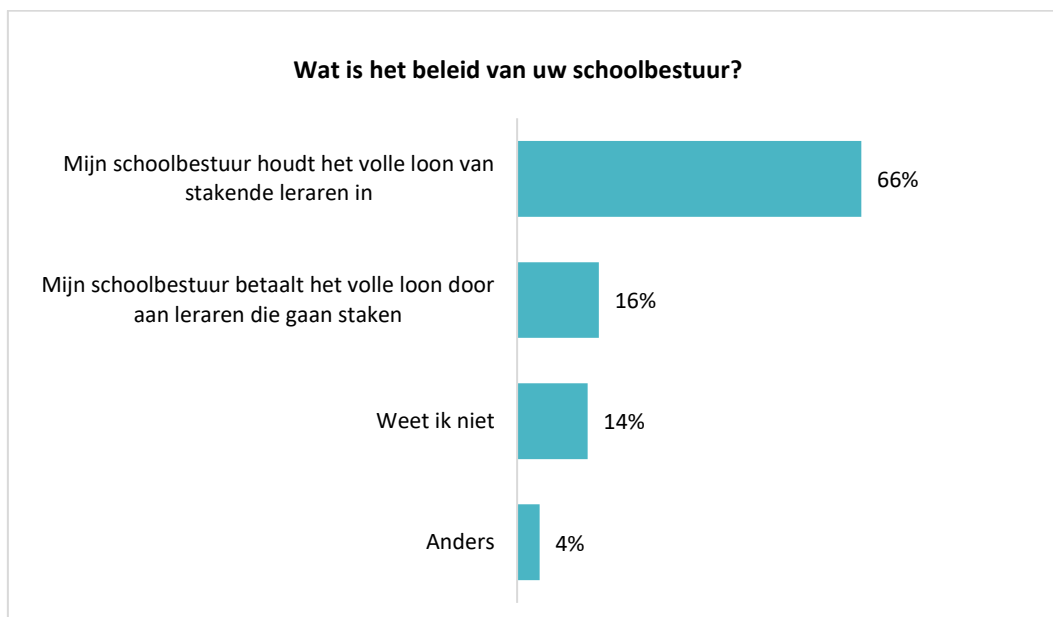
Volgens de meerderheid van de leerkrachten (60%) is de steun van ouders voor het staken van leerkrachten, sinds de eerste staking die door PO in actie in het voorjaar van 2018 is georganiseerd, niet afgenomen. 15% van de leerkrachten denkt echter dat de steun door ouders wel (enigszins of sterk) is afgenomen. Ruim een kwart van de ouders heeft hier geen mening over.

Loon: beleid van schoolbestuur

Schoolbesturen verschillen in de mate waarin zij steun geven aan stakende leraren. Sommige besturen betalen hun leraren door als zij op 15 maart hun werk neerleggen, andere besturen houden voor die dag het loon in van de stakende leerkrachten.

66% van de ondervraagde leerkrachten geeft aan dat hun schoolbestuur het volle loon inhoudt terwijl 16% van de leerkrachten aangeeft dat hun schoolbestuur het volle loon doorbetaalt. 14% weet niet wat het beleid van hun schoolbestuur hierin is.

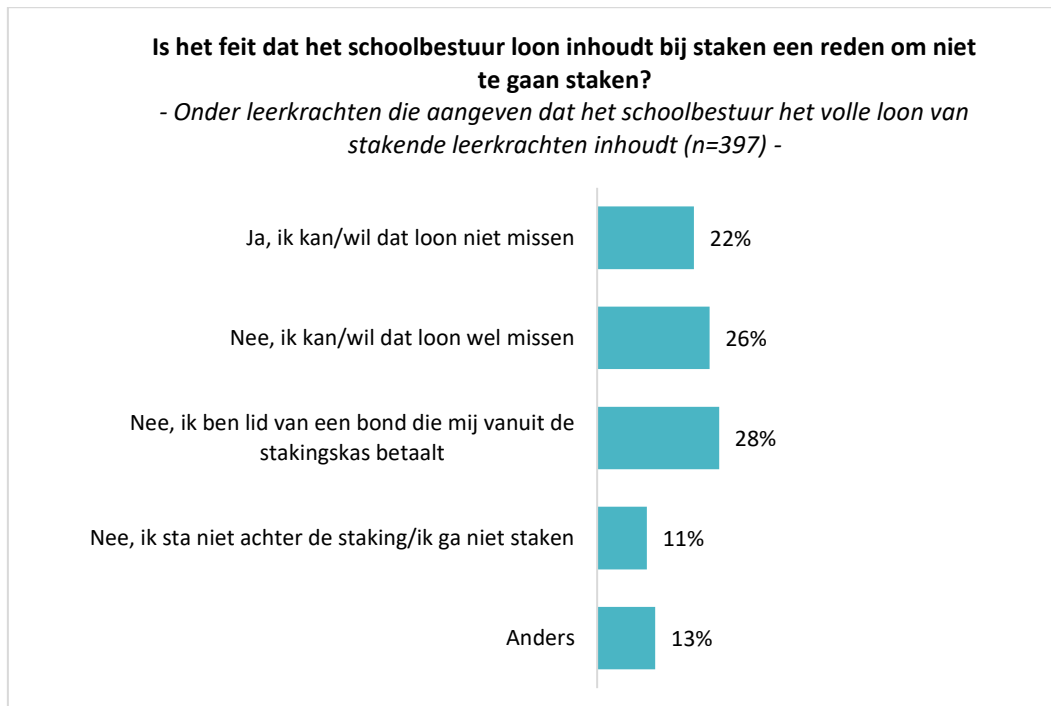

De meest genoemde andere antwoorden zijn:

- Het bestuur heeft nog niet besloten of nog niet bekend gemaakt of ze het loon gaan inhouden.
- Niet van toepassing, omdat we niet gaan staken.
- Bij eerdere stakingen werd er wel doorbetaald, nu niet.
- Alleen de lesgevende uren worden ingehouden.

Inhouden loon reden om niet te gaan staken?

Aan de leerkrachten die aangaven dat hun schoolbestuur het volle loon van stakende leerkrachten inhoudt (n=397), is gevraagd of dit voor hen een reden is om niet te gaan staken. Voor 22% is dit inderdaad een reden om niet te gaan staken, omdat zij dat loon niet kunnen of willen missen. Voor 54% van de leerkrachten is dit geen reden om niet te staken, ofwel omdat zij het loon wel kunnen of willen missen (26%) ofwel omdat zij lid zijn van een vakbond die hen vanuit de stakingskas betaalt.

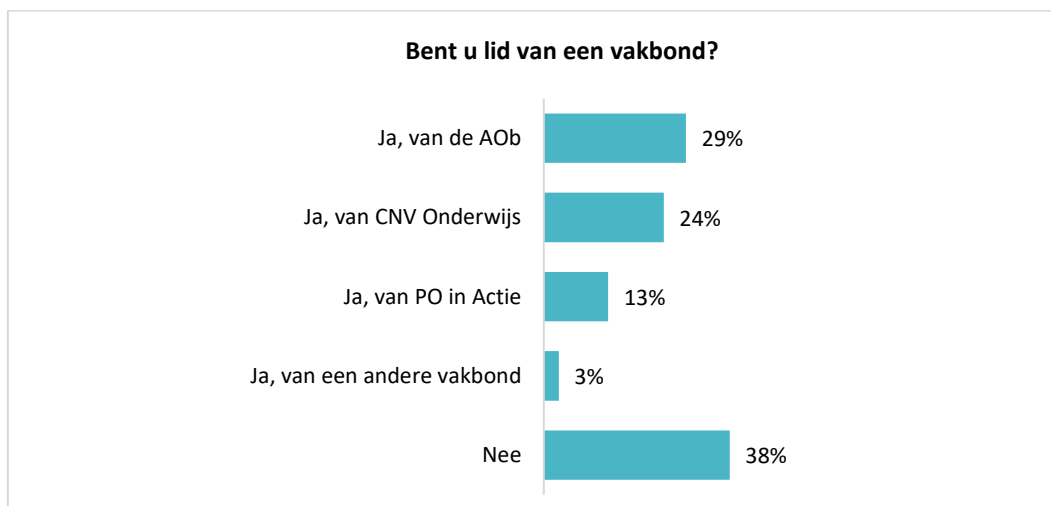

De meest genoemde andere antwoorden zijn:

- Ik kan het loon eigenlijk niet missen, maar ik vind het toch heel belangrijk om te gaan staken.
- Voor sommige collega's is dit wel een reden, voor mij niet.
- Ik ben lid van het CNV en die ondersteunen de staking niet.
- Het inhouden van het loon speelt wel mee om niet te gaan staken, maar het is niet de enige reden.
- Ik sta met of zonder loon niet achter de staking.

Lidmaatschap van vakbond

62% van de leerkrachten geeft aan lid te zijn van een vakbond. De meeste van hen zijn lid van de AOb, gevolgd door CNV Onderwijs en PO in actie.

De meest genoemde andere vakbonden waarvan men lid is, zijn:

- CGMV
- FNV
- RMU

Stellingen

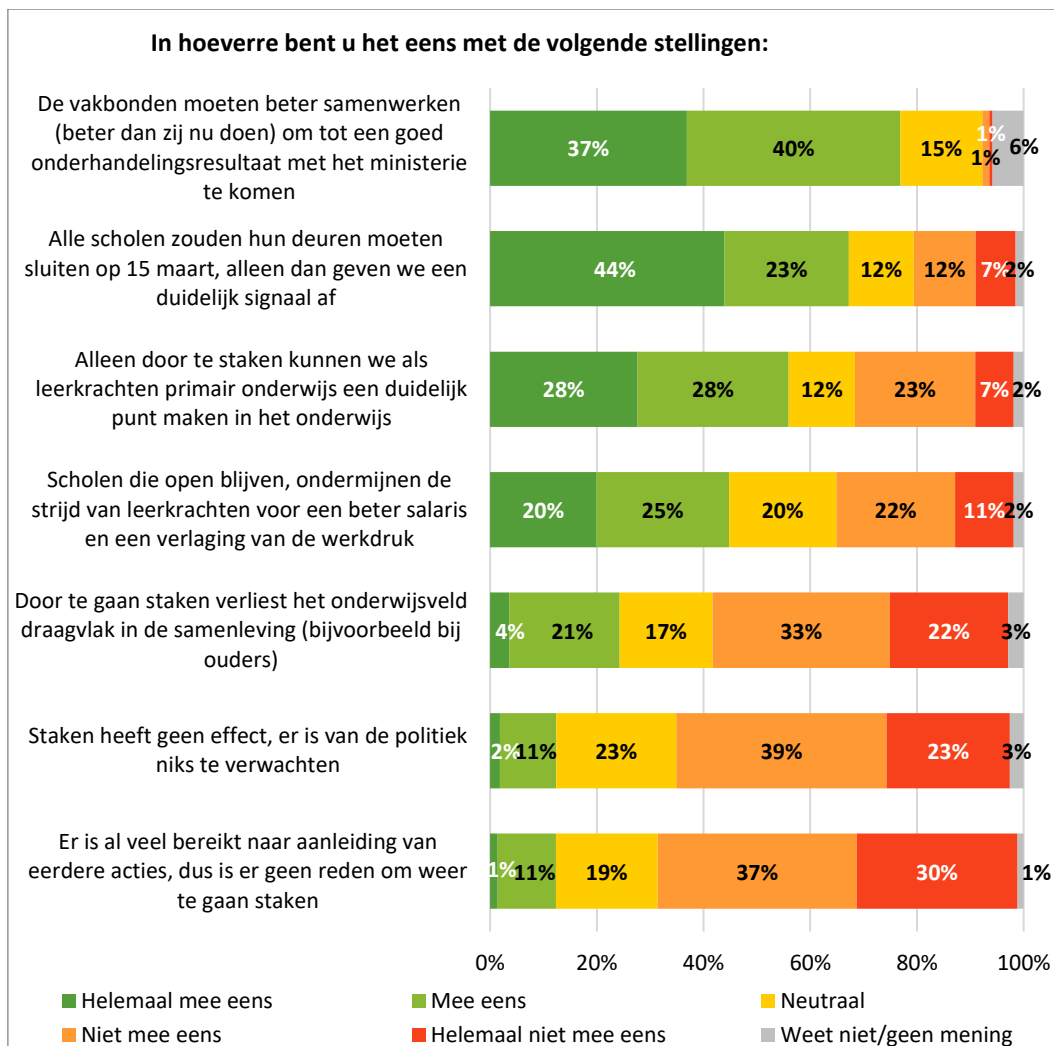
Tot slot zijn er een aantal stellingen voorgelegd over het staken in het onderwijs.

De meeste leerkrachten zijn het (helemaal) eens met de volgende twee stellingen:

- De vakbonden moeten beter samenwerken (beter dan zij nu doen) om tot een goed onderhandelingsresultaat met het ministerie te komen (77% is het hiermee (helemaal) eens).
- Alle scholen zouden hun deuren moeten sluiten op 15 maart, alleen dan geven we een duidelijk signaal af (67% is het hiermee (helemaal) eens).

De meeste leerkrachten zijn het (helemaal) oneens met de volgende twee stellingen:

- Er is al veel bereikt naar aanleiding van eerdere acties, dus er is geen reden om weer te gaan staken (67% is het hiermee (helemaal) oneens).
- Staken heeft geen effect, er is van de politiek niks te verwachten (63% is het hiermee (helemaal) oneens).

BIJLAGE - VERANTWOORDING RESPONS EN HERWEGING

De gerealiseerde netto-respons van leerkrachten is vergeleken met de populatie voor de kenmerken denominatie, vakantieregio en schoolgrootte. Verschillen van de netto-respons ten opzichte van de populatie zijn door middel van een herweging geëlimineerd (zie de laatste kolom).

De respons op de kenmerken denominatie, vakantieregio en schoolgrootte ziet er als volgt uit:

Kenmerk	Verdeling in de netto-respons leerkrachten n=594	Werkelijke verdeling basisonderwijs	Wegingsfactor leerkrachten
Denominatie			
Openbaar	29%	35%	1,22
Protestants-christelijk	29%	24%	0,84
Rooms-katholiek	31%	28%	0,92
Anders	12%	13%	1,08
Vakantieregio			
Noord	40%	40%	1,01
Midden	28%	30%	1,07
Zuid	32%	30%	0,93
Aantal leerlingen			
200 leerlingen of minder	45%	59%	1,30
201 leerlingen of meer	55%	41%	0,75
<i>Totaal</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	

Om inzicht te geven in de nauwkeurigheidsmarges die op elk steekproefonderzoek van toepassing zijn, is een tabel opgenomen waarin bij verschillende netto-respons-aantallen de bijbehorende nauwkeurigheidsmarges zijn vermeld. Hierbij is uitgegaan van een betrouwbaarheid van de resultaten van 95% (betrouwbaarheid = de mate waarin bij herhaalde meting dezelfde resultaten worden verkregen).

Netto-respons	Uitkomst 50%-50%	Uitkomst 75%-25%	Uitkomst 90%-10%
350	5,2%	4,5%	3,1%
500	4,4%	3,8%	2,6%
594	4,0%	3,5%	2,4%
700	3,7%	3,2%	2,2%
850	3,4%	2,9%	2,0%

Toelichting op de tabel

Bij een netto-respons van n=594 dient er bij een uitkomst van bijvoorbeeld '50% van de leerkrachten basisonderwijs is het wel eens met stelling X en 50% niet' rekening mee te worden gehouden dat de werkelijke percentages zullen liggen tussen 46% (50% -/ 4,0%) en 54% (50% + 4,0%).